

Valtakunnallinen kaavan ja tonttijaon tietomalli

16.8.2023

Erityisasiantuntija Ruusa Degerman / YM

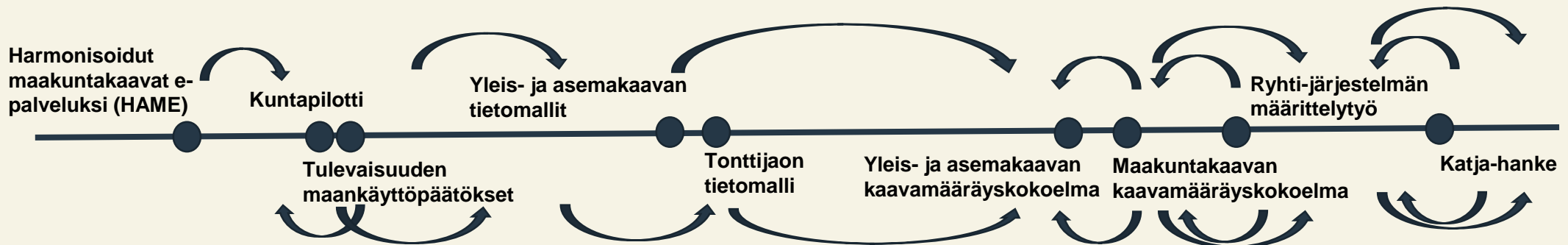
RYHTI Rakennetun
ympäristön
tieto

Valtakunnallinen kaavan ja tonttijaon tietomalli

- Tietomalli on tiedosta ja tietojen välisistä suhteista tehty kuvaus. Tietomalleja on eri tasoisia.
 - *Käsitemalli* on tietomalli, joka kuvaa tarkastelun kohteena olevat kohdemaailman käsitteet ja niiden väliset suhteet. Käsitemalli on toiminut apuna valtakunnallisen kaavatietomallin kehittämisessä.
 - Yhteentoimivuus-alustalla esitetyt [kaavatietomalli](#) ja [tonttijaon tietomalli](#) ovat käsitemallia huomattavasti tarkemmalle tasolle vietyjä kuvauksia eli *loogisia tietomalleja*, jotka kuvaavat tiedot ja *tietorakenteet* loogisella tasolla.
 - Yhteentoimivuusalustan tietomallit kuvaavat siis yleisellä tasolla, miten kaava- ja tonttijakotietoa tulisi muodostaa siten, että ne noudattaisivat valtakunnallisesti määriteltyä rakennetta ja olisivat siten valtakunnallisesti yhteentoimivia.
- Kansallisten tietomallien kehittämisessä tavoitteena on ollut tarjota yhteentoimivuudelle kehikko tietomallipohjaisten kaavojen ja tonttijakojen kuvaamiseen erilaisissa tietojärjestelmissä.

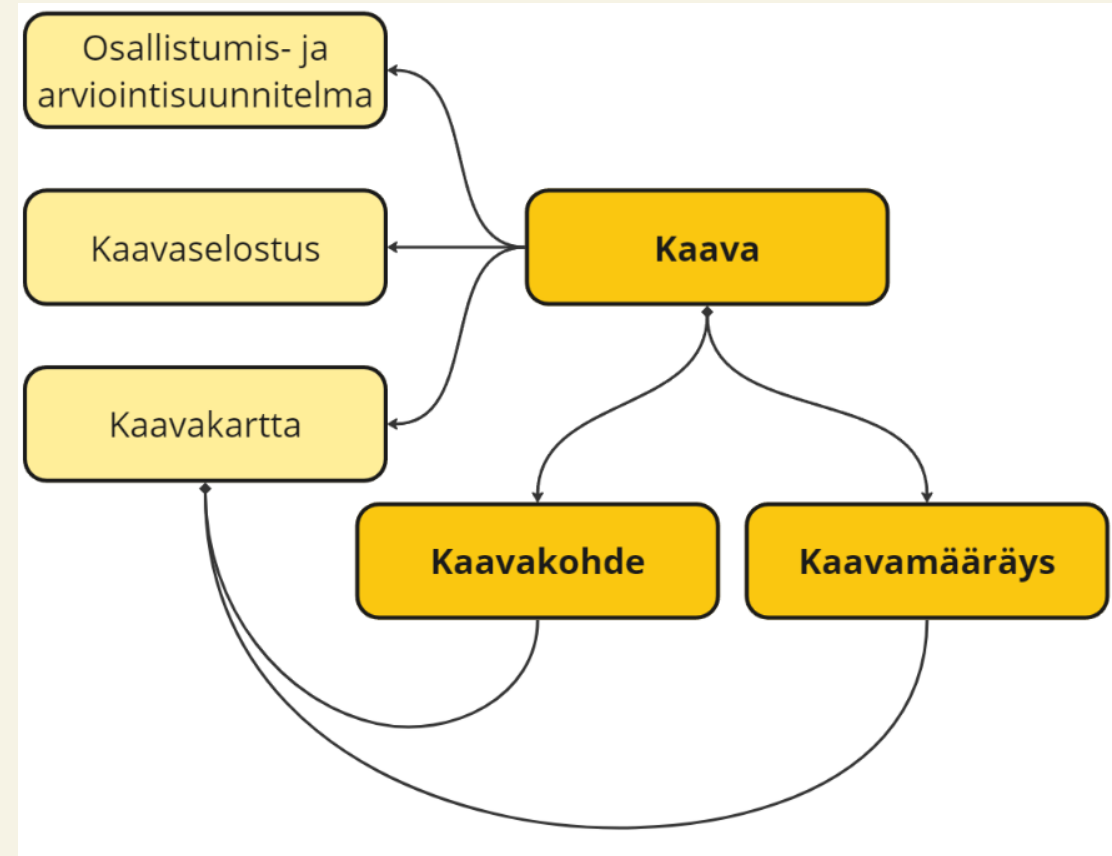
Valtakunnallinen kaavan ja tonttijaon tietomallien kehitystyö

- Maankäyttö- ja rakennuslain 1.1.2024 voimaan tuleva vaatimus valtakunnallisesti yhteentoimivassa tietomallimuodossa laadittavasta kaavasta ja tonttijaosta muuttaa kaavan sisällön ja esitystavan määrittelyä.
- Valtakunnallisille tietomalleille, jotka koskevat alueidenkäytön suunnitelmia, on luotu pohjaa useissa eri projekteissa ja vuodesta 2020 lähtien kansallista kaavatietomallia on kehitetty osana Ryhti-hanketta.
- Vuoden 2023 alussa käynnistynyt Ryhti-järjestelmän toteutustyö on myös vaikuttanut kaavatietomallin kehitykseen ja tullaan huomioimaan tonttijaon tietomallin kehityksessä.
- Tietomallien kehittämistyö on iteratiivista ja samaan aikaan kun käsitemalliin perustuvaa loogista tietomallia kehitetään, joudutaan palaamaan myös käsitemalliin ja tekemään siihen tarkennuksia.

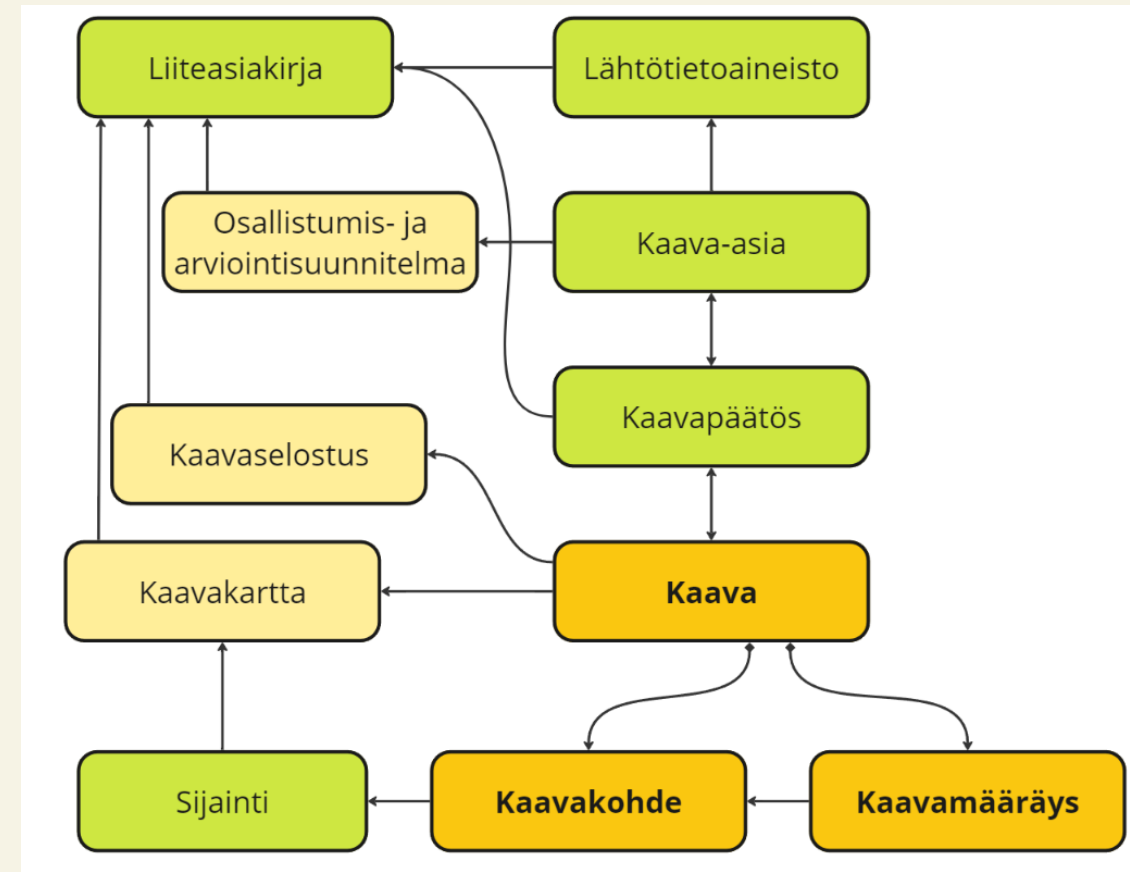
Maankäyttö- ja rakennuslain kaavaan liittyvät käsitteet kaaviona

- **Kaava** on kunnan tai maakunnan liiton hyväksymä, kaavoitusmenettelyyn perustuva alueidenkäytön suunnitelma, jolla ohjataan tietyn maantieteellisen alueen käyttöä ja rakentamista.
- Lain tasolla kaavatietomallista on esitetty ikään kuin yksinkertaistettu käsitelmä, jonka mukaan kaava koostuu **kaavakohteista** ja **kaavamääräyksistä**.
- Kaavakohteet ja -määräykset esitetään kartalla eli kaavaan liittyy *kaavakartta*.
- Kaavaan liittyy myös *kaavaselostus*, jossa esitetään kaavan tavoitteiden, eri vaihtoehtojen ja niiden vaikutusten sekä ratkaisujen perusteiden arvioimiseksi tarpeelliset tiedot.
- Lisäksi kaavaa laadittaessa tulee riittävän aikaisessa vaiheessa laatia kaavan tarkoitukseen ja merkitykseen nähden tarpeellinen *suunnitelma osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelyistä* sekä kaavan vaikutusten arvioinnista.

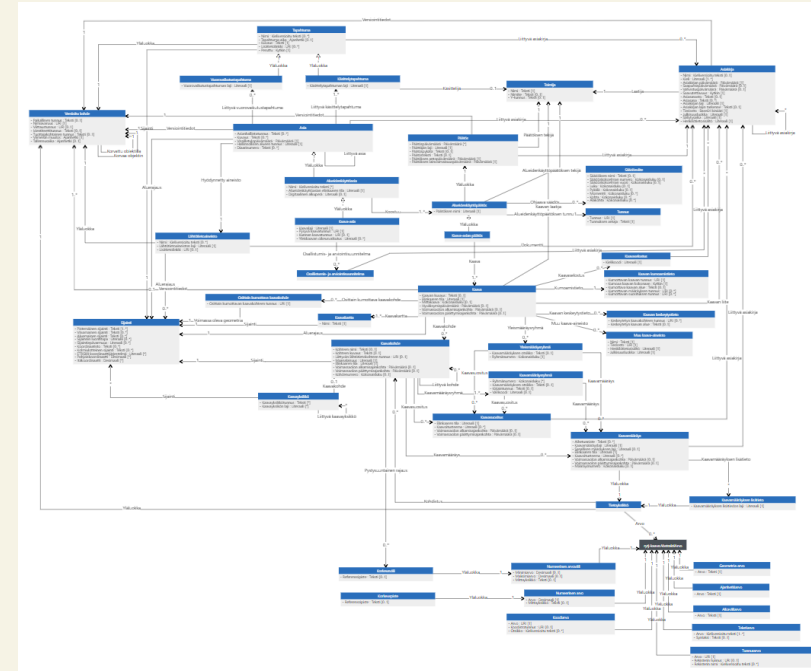
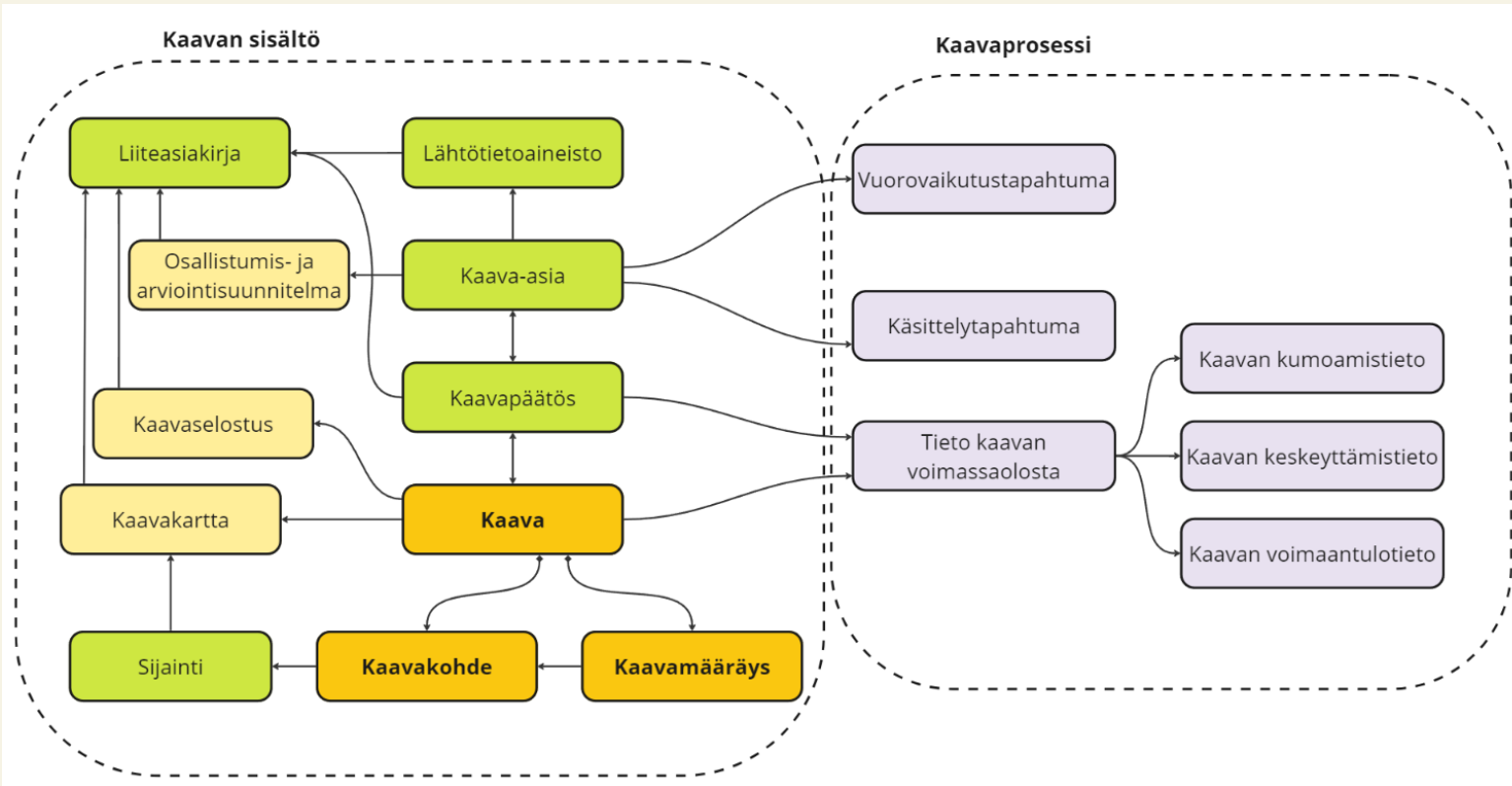

Loogisen kaavatietomallin taustalla olevat käsitteet

- Kaavatietomallin rakentamisen kannalta lain tulkinta kaavan koostumuksesta edellyttää täydentämistä, jotta siitä pystytään laatimaan loogisen tason tietomalli.
- Kaavoitusprosessin alkaessa syntyy ns. **kaava-asia**, joka on olemassa jo ennen kaavasunnitelmaa siihen sisältyvine kaavakohteineen ja -määräyksineen.
- Kaavan laatimisen tueksi tarvitaan **lähtötietoaineisto**.
- Kun kaava hyväksytään, kaava-asiasta tehdään **kaavapäätös**.
- Koska kaava esitetään kartalla, kaavakohteisiin liittyy myös tietty **sijainti**.
- Kaavakartta, kaavaselostus ja osallistumis- ja arviointisuunnitelma ovat kaavan **liiteasiakirjoja**.

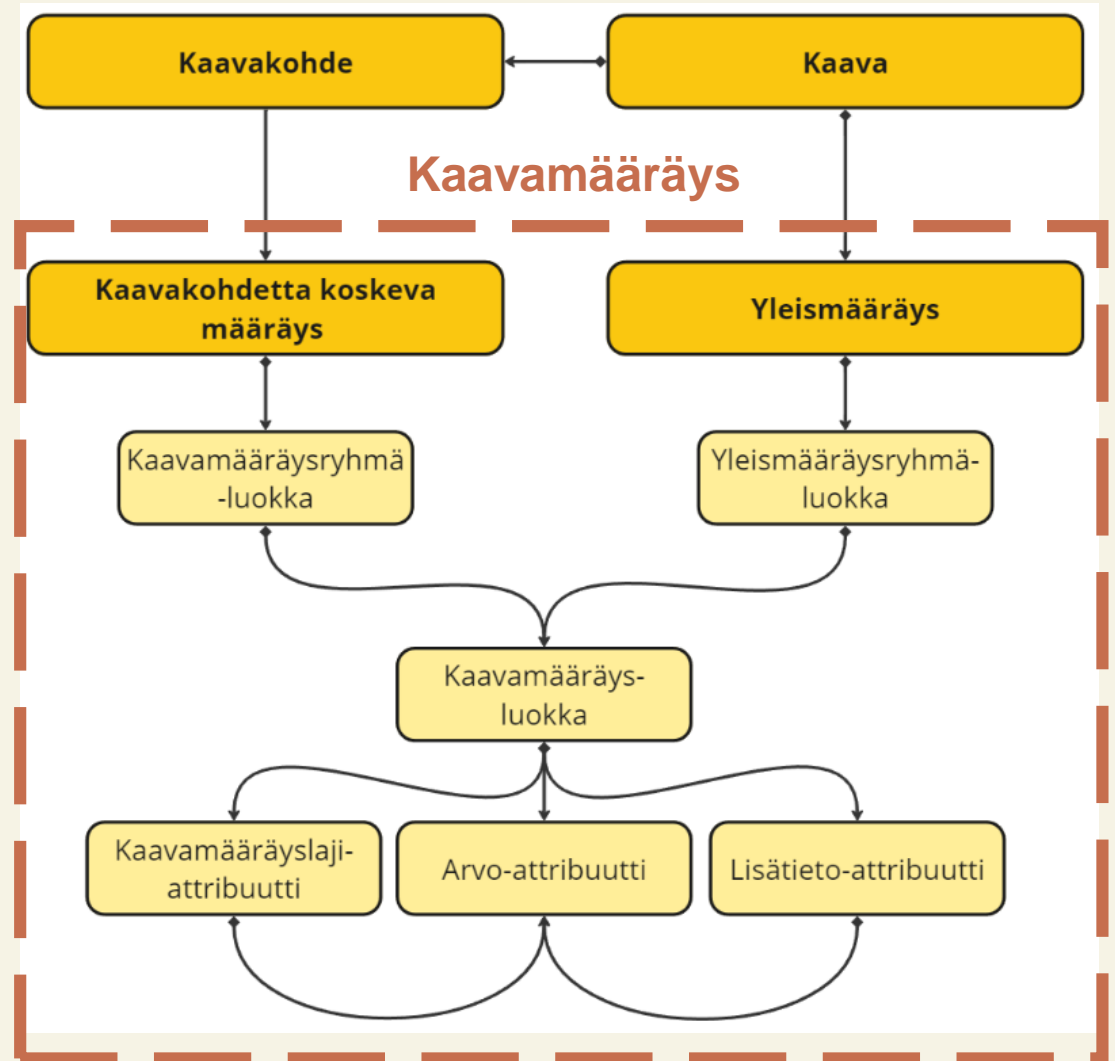

Looginen kaavatietomalli kuvaa kaavan suunnitelmätiedon rakenteen lisäksi kaavaprosessin tietojen rakenteen

Kaava, kaavakohde ja kaavamääräykset kaavatietomallissa

- Kansallisessa kaavatietomallissa juridinen kaavamääräyksen käsite on käytännön syistä purettu useampaan tietokomponenttiin eli tiedon rakennetta kuvaavaan tietomallin osaan.
- Kansallisen kaavatietomallin *kaavamääräys*-luokka ja lain tarkoittama käsite ”kaavamääräys” **eivät siis ole sama asia**.
- *Kaavamääräys*-luokka sisältää vain osan varsinaisen kaavamääräyksen tiedoista.
- Kansallisen kaavatietomallin mukaan rakenteisessa muodossa laadittuun kaavaan eli oikeusvaikutteiseen alueidenkäytön suunnitelmaan sisältyvä kaavamääräys rakentuu useammasta *tietoluokasta*, niihin sisältyvistä *attribuuteista* ja niiden välisistä suhteista eli *assosiaatioista*.

Kaavatietomallin mukaisesti laaditut kaavatiedot ovat yhteentoimivia

- Kansallinen kaavatietomalli itsessään ei sisällä tietoa siitä, miten kaavaa tulisi laatia.
- Valtakunnallisessa yhteentoimivassa tietomallimuodossa laadittavia kaavoja ei siis suoraan voida laatia pelkän kansallisen kaavatietomallin pohjalta.
- Valtakunnallisesti yhteentoimivan tietomallimuotoisen kaavan laatiminen edellyttää kaavan laatimiseen tarkoitettua ohjelmistoa, joka on avulla tuotettu rakenteellinen kaavatieto noudattaa kansallisessa kaavatietomallissa kuvattuja tietorakenteita sekä kansalliseen kaavatietomalliin liittyviä soveltamisohjeita ja teknisiä sääntöjä.
- Kansallinen kaavatietomalli ei edellytä, että kaikkien kaavoja laativien organisaatioiden käyttämät sisäiset tietomallit olisivat täsmälleen tietyn tyyppisiä, vaan ne voivat myös sisältää muita kuin kansallisessa kaavatietomallissa edellytetyjä tietoja.

Tonttijaot osana valtakunnallista alueidenkäytön suunnitelmien tietomallia

- MRL 78 §:n mukaan tonttijako voi olla sitova tai ohjeellinen ja tonttijaon sitovuudesta määrätään asemakaavassa.
- MRL 78 a §:n (23.3.2023/432) mukaan sitova tonttijako laaditaan ja hyväksytään joko osana asemakaavaa tai erillisenä. Erillisen sitovan tonttijaon laatii ja hyväksyy kunta.
 - Mikäli kaavassa annetaan määräys, jonka mukaan alueelle tulee laatia sitova tonttijako, laaditaan alueelle kaavaprosessista erillisenä prosessina sitova tonttijako.
 - Tonttijaon tietomalli koskee sitovia tonttijakoja eli osana asemakaavaa laadittuja sitovia tonttijakoja ja erillisiä tonttijakoja.
- MRL 78 a §:n (23.3.2023/432) mukaan ohjeellinen tonttijako laaditaan ja hyväksytään osana asemakaavaa.
 - Ohjeellinen tonttijako on suositus rakennuspaikoiksi. Tällöin rakennusvalvontaviranomainen ratkaisee asemakaavan mukaisen rakennuspaikan muodostumisen ja rakentamisluvan myöntämisen edellytykset tapauskohtaisesti.
 - Ohjeellinen tonttijako esitetään kaavassa kaavamääräyksillä, eli ohjeellisen tonttijaon mukaisia ohjeellisten rakennuspaikkojen sijainteja kuvaavat alueet esitetään kaavassa kaavakohteina, joihin liitetään kaavamääräys, joka kertoo, että kyse on ohjeellisen rakennuspaikan sijainnista.

Sitovan tonttijaon tietomalli

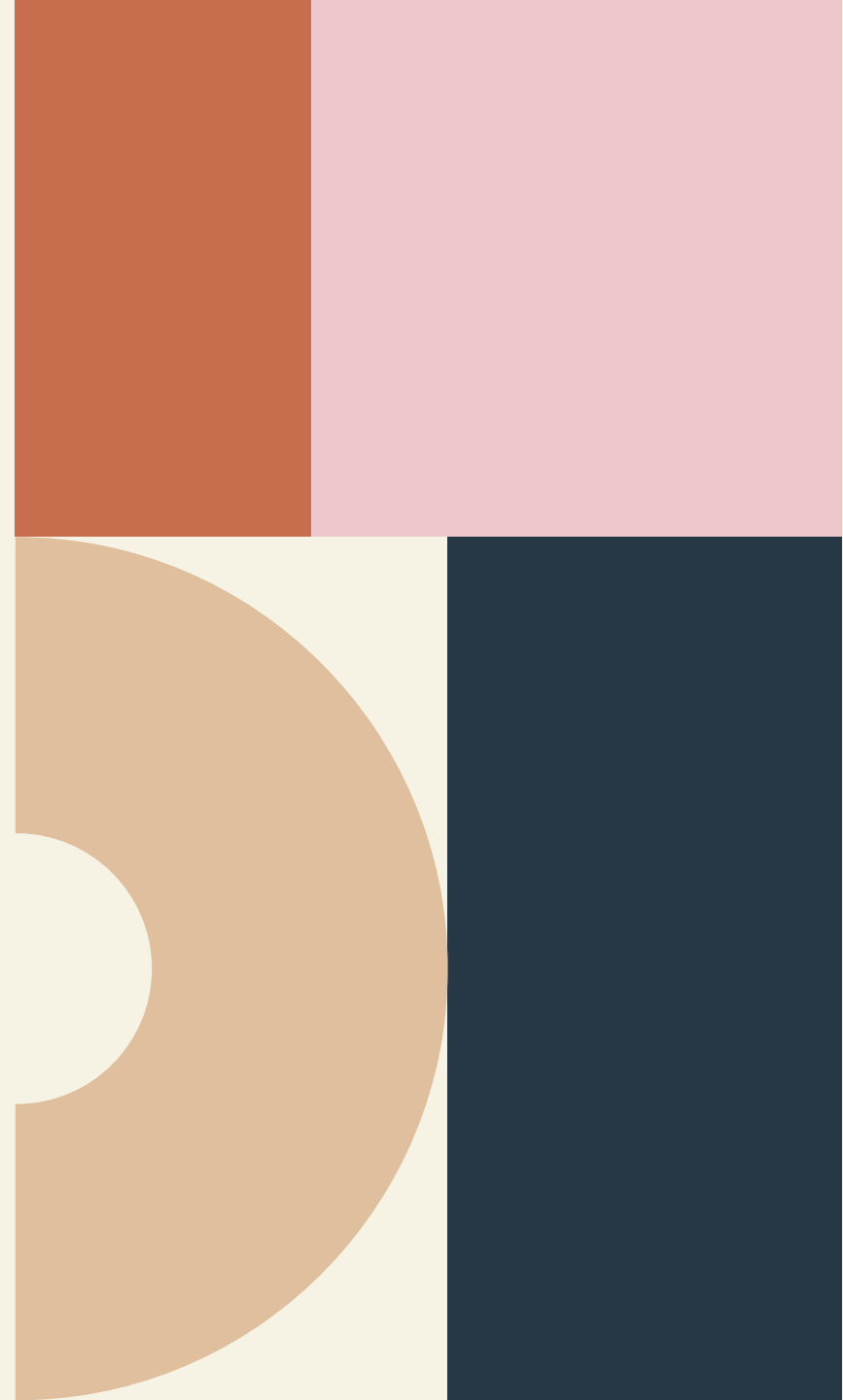
- Tonttijaon tietomallin määrittelytyössä lähtökohtana on ollut, että tonttijako-tieto on samanlaista tietoa riippumatta siitä päätetäänkö sitovasta tonttijaosta erillisenä vai kaavan yhteydessä.
- Kun asemakaavan yhteydessä päätetään sitovasta tonttijaosta, tulisi tonttijaon tiedot tuottaa saman tietomallin mukaisesti, jonka mukaan tuotetaan myös erillisen tonttijaon mukainen tietomallipohjainen tonttijako.
 - Käytännössä, mikäli kunta siis laatii ja hyväksyy sitovan tonttijaon osana asemakaavaa, syntyy yksi päätös, joka koskee sekä asemakaavan että tonttijaon hyväksymistä, mutta kaksi tietoa-aineistoa: tietomallipohjainen kaava-aineisto sekä tietomallipohjainen tonttijaon aineisto.
- Sitovan tonttijaon tietomallissa on yhtenä tietona mukana [tonttijakosuunnitelman laji](#), joka kertoo onko tonttijako tehty erillisenä vai hyväksytty kaavan yhteydessä.
- Koska sitovat tonttijaot tehdään aina asemakaava-alueella, sitovan tonttijaon tietomallissa on pakollisena tietona kaavatunnus, jonka avulla saadaan selville mihin kaavaan kyseinen sitova tonttijako liittyy.
- Sitovan tonttijaon tietomallin luonnosta tarkentavia määrittelyjä tehdään parhaillaan osana Ryhti-järjestelmän tarkempaa määrittelytyötä siten, että selkeytetään sen yhteyttä kaavatietomalliin ja varmistetaan niiden välinen yhteentoimivuus.

Yhteentoimivuus-alustan tietomallit

- Kaavan ja tonttijaon loogiset tietomallit löytyvät yhteentoimivuus-alustan tietomallit –työkalusta tällä hetkellä luonnos-tilassa.
- Yhteentoimivuus alustan looginen tietomallit **kertovat** yhteentoimivan kaavatiedon tai tonttijakotiedon rakenteen eli
 - *mistä tiedoista kaavan tai tonttijaon data koostuu (tietoluokat)*
 - *millaisia suhteita erilaisten kaavaan tai tonttijakoon sisältyvien tietojen välillä on (assosiaatiot) ja*
 - *missä muodossa tiedot (tietoluokat ja niiden sisältämät attribuutit niihin liittyvät tietotyypin kuvaukset) tulee antaa,*
 - *mitkä ovat aina pakollisia tietoja ja kuinka monta arvoa kullekin attribuutille voidaan antaa (attribuuttien toistuvuus)*
- Yhteentoimivuus alustan looginen tietomallit **eivät kerro** miten valtakunnallisesti yhteentoimivaa tietomallimuotoista tulisi laatia eli siihen ei sisälly
 - *tietoa siitä, millä tietomallin mukaisesti rakenteistulla kaavan tai tonttijaon tietosisällöllä on oikeudellista ohjausvaikutusta*
 - *eri kaavatasojen välisiä soveltamisprofiileja eli tarkempia sääntöjä miten kaavatietomallia tulisi soveltaa erilaisissa tilanteissa*
 - *tietoa siitä, että jokin tieto on tarpeellinen siinä vaiheessa, kun kaava hyväksytään, mutta ei vielä siinä vaiheessa kun kaavaa valmistellaan*

Kaavoituksen ja tonttijaon digitalisaatiota koskevat asetukset, koodistot ja kaavamääräyskokoelma

Asetukset

Katja-hankkeeseen sisältyvien asetusten tavoitteet

- Ryhti-hankkeessa, ja siihen liittyneessä kaavamääräyskokoelma-työssä sekä laajemmassa rakennetun ympäristön yhteentoimivuustyössä on luotu pohjaa kaavoituksen tekniselle uudistamiselle siten, että tulevaisuudessa **voidaan muodostaa koneluettavia kaavamääräyksiä yhteentoimivassa muodossa**.
- Tavoitteena, että kaavat näyttäisivät tulevaisuudessakin suurin piirtein samanlaisilta kuin tänä päivänä, mutta koneluettavien kaavamääräysten avulla niissä olevia tietoja olisi nykyistä helpompi hyödyntää.
- Katja-hankkeessa valmisteltavalla ympäristöministeriön asetuksella/asetuksilla **on tarkoitus säätää**:
 - tietomallimuodossa laadittavan kaavan ja tonttijaon yhteentoimivasta tietomallimuodosta (vähimmäisvaatimukset yhteentoimivuudelle)
 - sekä kaavamääräysten ja kaavakohteiden vakiomuotoisesta esitystavasta (kaavoissa käytettävistä merkinnöistä annetun ympäristöministeriön asetuksen korvaamisella uudella asetuksella).
- Katja-hankkeessa valmisteltavalla ympäristöministeriön asetuksella/asetuksilla **ei ole tarkoitus säätää**:
 - RYTJ-lain 5 §:n mukaisista Ryhti-järjestelmään toimitettavista alueidenkäytön tietojen rakenteesta
 - RYTJ-lain 6 §:n mukaisista alueidenkäytön tietojen pysyvistä yksilöivistä tunnuksista.

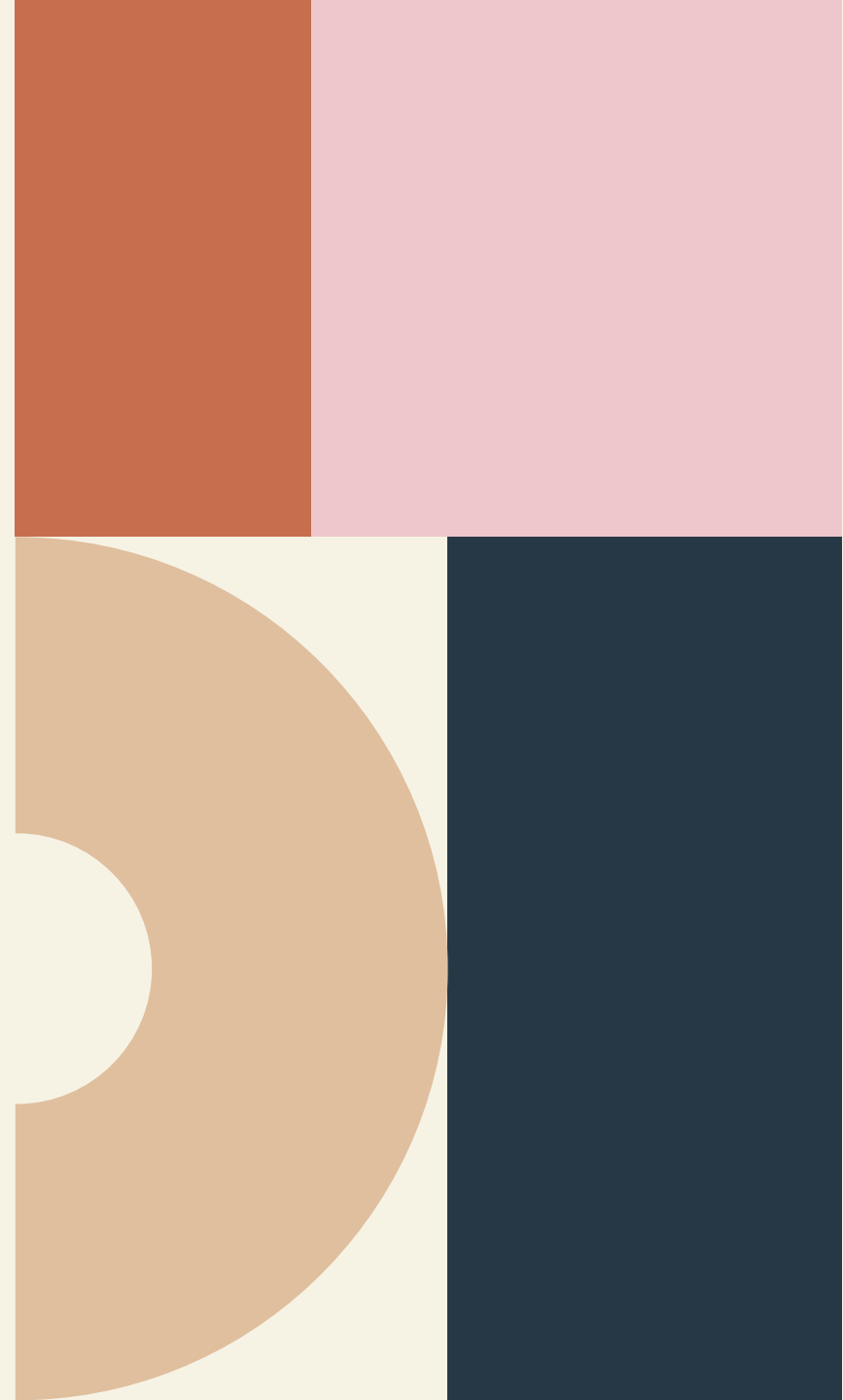
Asetusten sisältö

- Katja-hankkeessa ympäristöministeriön asetuksen sisältö pohjautuu yhteentoimivuus-alustalla oleviin *luonnoksiin* kaavatietomallista ja kaavamääräyskoodistoista.
- Varsinaiset pykäläluonnokset on tarkoitus laatia työpajojen jälkeen, kun ollaan saatu kentältä palautetta niihin liittyvään asiasisältöön.
- Ajatuksena, että varsinaiset pykälät olisivat yksinkertaisia ja asetusten varsinainen **sisältö käy ilmi niiden liitteistä**
 - Liitteet koskisivat erityisesti kaavamääräysten yhteentoimivaa sisältöä, jota ohjattaisiin valtakunnallisesti käytettävillä koodistoilla:
 - Kaavamääräysten kannalta keskeisimmät koodistot ovat **kaavamääräyslaji- ja lisätiedonlaji-koodistot**.
 - YM esittää muutoksia nyt luonnoksena Y-alustalta löytyviin koodistoihin, ja näihin muutoksiin kaivataan työpajoissa kentältä palautetta.
 - Koodistojen lisäksi kaavamääräysten sisältöä ohjattaisiin nykyisen merkintäasetuksen tapaan **liitteellä**, jossa kuvattaisiin millä koodiarvojen yhdistelmillä kaavamääräykset tulisi muodostaa ja millainen olisi näistä yhdistelmistä muodostuvien kaavakohteiden ja kaavamääräysten esitystapa, lisäksi ohjattaisiin kaavamääräysryhmiin sisällytettävien kaavamääräysluokkien sisältöä ja ryhmien otsikointia. Tämä liite olisi ns. ”kaavamääräyskokoelma”.

Sidosryhmäyhteistyö asetusten valmistelussa

- Asetusten valmistelun etenemisestä tiedotetaan [hankeikkunan](#) sivuilla sekä Ryhti-infoissa ja uutiskirjeissä. Hankkeelle asetettu yleinen tavoiteaikataulu:
 - 5/2023 Ympäristöministeriön asetusten valmistelua koskeva hanke käynnistetty
 - 6-7/2023 Valmistelu virkamiestyönä
 - 8/2023 Vuorovaikutustilaisuudet sidosryhmien kanssa (sidosryhmätilaisuus ja neljä virtuaalityöpajaa)
 - 10-11/2023 Lausuntokierros
 - 12/2023 Asetusten hyväksyminen
 - 1.1.2024 Asetusten voimaantulo
- Seuraavat tilaisuudet:
 - 7.8. keskustelutilaisuus KAATIO hankkeen edustajien, SYKE:n ja YM:n kanssa
 - 16.8. yleinen sidosryhmätilaisuus asetusten valmistelusta
 - 22.-25.8. työpajasarja, jolla kerätään sidosryhmien kommentteja asetusten valmistelun tueksi
 - 8.9. keskustelutilaisuus kuntaliiton ja YM:n välillä
- Koodistoja ja kaavatietomallia käsitellään semanttisen yhteentoimivuuden teemaryhmissä
- Kaavatietomallin ja rakennetun ympäristön tietojärjestelmän keskeinen jatkokehittäminen tapahtuu myös kuntien ja maakuntien liittojen kanssa yhteistyössä tehtävän kumppanitestauksen myötä.
 - Kumppanitestauksen tavoitteena on mm. varmistaa rajapintojen ja tietomallien toimivuus käytännössä.

Koodistot

Koodistojen taustaa

- Tulevaisuuden maankäyttöpäätökset hankkeessa arvioitiin, että yhteentoimivuutta voidaan tavoitella luokittelemalla kaikki kaavamääräykset, jolloin nykyään olla hyvinkin tulkinnanvaraiset kaavamääräykset saataisiin rakenteellistettua **riittävän toimivasti**.
- Luokittelu mahdollistaa sen, että eri luokkiin liittyvät määräykset eivät huku erilaisten määräysten joukkoon, vaan ovat helposti haettavissa ja löydettävissä.
- Valtakunnallisen kaavadatan eli kaavatiedon rakenteiseen muotoon saamisen näkökulmasta kaikki paikallisesti tärkeät tai jopa välttämättömät kaavamääräykset eivät ole olennaisia.
- Yksi keskeisin haaste kaavamääräyskokoelma-työssä on ollut hahmottaa valtakunnallisen yhteentoimivuuden näkökulmasta sopiva kaavatiedon koneluettavuuden taso.
- Liian laajat koodistot, jotka yrittävät kuvata kaikkia mahdollisia kaavamääräyksissä joskus käytettyjä termejä, voivat tehdä koneluettavien kaavamääräysten laatimisesta tarpeettoman monimutkaista ja kääntyä yhteentoimivuuden tavoitetta vastaan, jos koodisto on käyttäjän näkökulmasta liian monitulkintainen ja monitahoinen
 - Liian yksityiskohtainen koodisto myös edellyttää jatkuvia ja tiheitä päivityksiä, jotta kaikki käyttäjien tunnistamat koodit saataisiin lisättyä.

Koodistojen tarkoitus

- Koodistojen käytöllä tavoitellaan sitä, että eri kunnissa ja maakunnissa käytetyt moninaiset ja paikallisiin olosuhteisiin sidoksissa olevat kaavamääräykset saataisiin **koneluettaviksi** valtakunnallisesti yhteentoimivalla tavalla siten, että kaavoista voidaan saada irti kaavakohteisiin liittyvien kaavamääräysten ”ydinsisältö”, esimerkiksi:
 - Mikä on kaavakohteen käyttötarkoitus?
 - Onko kyse aluevarauksesta vai osa-alueen erityisominaisuudesta?
 - Kuinka paljon rakennuspaikalle on osoitettu rakennusoikeutta?
- Kaavamääräystietomallissa käytettävät kaavamääräysten koodistot toimivat siis käytännössä **kaavamääräysten luokittelijoina**.
 - Jokaiselle kaavamääräykselle eli kaavatietomallin kaavamääräys-luokalle tulee määritellä yksi kaavamääräyslaji-koodiarvo. Kaavamääräyslaji on kaavamääräyksen attribuutti, joka ikään kuin luokittelee, millainen kaavamääräys on kyseessä eli mitä kyseinen kaavamääräys kertoo kaavakohteesta. Tämä kaavamääräyksen lajia kuvaava tieto perustuu **kaavamääräyslaji-koodistoon**, eli se on kaavamääräyksen koneluettavaa tietosisältöä.
 - Kaavatietomallin mukaan kaavamääräys-luokalle on mahdollista määritellä yksi tai useampi lisätieto, joka täydentää kaavamääräyslaji-tietoa. Lisätietoja annetaan niissä tilanteissa, kun kaavamääräyslaji-koodi ei riittävästi täsmennä sitä mitä kaavamääräyksellä halutaan ohjata. Lisätieto on siis kaavamääräyksen attribuutti, joka tarkentaa tietoa siitä, millainen kaavamääräys on kyseessä. Tämä kaavamääräyksen lisätietoa kuvaava tieto **perustuu lisätiedonlaji-koodistoon**, eli sekin on kaavamääräyksen koneluettavaa tietosisältöä.

Koodistojen kehitystyö

- Koodistoja on laadittu jo neljän vuoden ajan samalla kun koko rakennetun ympäristön tietomallien kokonaisuutta on kehitetty, jotta valtakunnallinen rakennetun ympäristön tietojärjestelmä saadaan otettua käyttöön vuoden 2024 alussa.
- Kansallisen kaavamääräyskokoelman koodisto-luonnoksia on testattu valtiovarainministeriön rahoittamassa KAATIO-hankkeessa, jossa pyrittiin tuottamaan vuosina 2020-2021 Asema- ja yleiskaavan tietomallit -projektissa laaditun kaavatietomallin 1.1. version mukaisia tietomallipohjaisia kaavoja.
- Kaavatietomallissa ja koodistoissa on kuitenkin kaavamääräyskokoelmatyössä ja rakennetun ympäristön tietojärjestelmän toteutuksen yhteydessä tunnistettu loogisia virheitä, jotka ovat edellyttäneet korjaamista.
- 2022-2023 laaditussa kaavamääräyskokoelma-konsulttityössä koodistoja ja niiden rakennetta uudistettiin radikaalisti, kun erityisesti kaavamääräyslaji-koodiston rakenteen logiikan katsottiin olevan ongelmallinen.
 - Koodistot päädyttiin ”atomisoimaan” siten, että yksittäiset koodiarvot ovat sisällöltään mahdollisimman itsenäisiä, jolloin yksittäisistä koodiarvoista voidaan muodostaa joustavasti erilaisia yhdistelmiä liittämällä samaan **kaavamääräysryhmään** tarvittaessa useampia kaavamääräyksen tietokomponentteja.
 - Tavoitteena oli lisätä tietomallimuotoisen kaavan laatimisen joustavuutta sekä kaavanlaatijan että koodiston päivittäjän näkökulmasta.

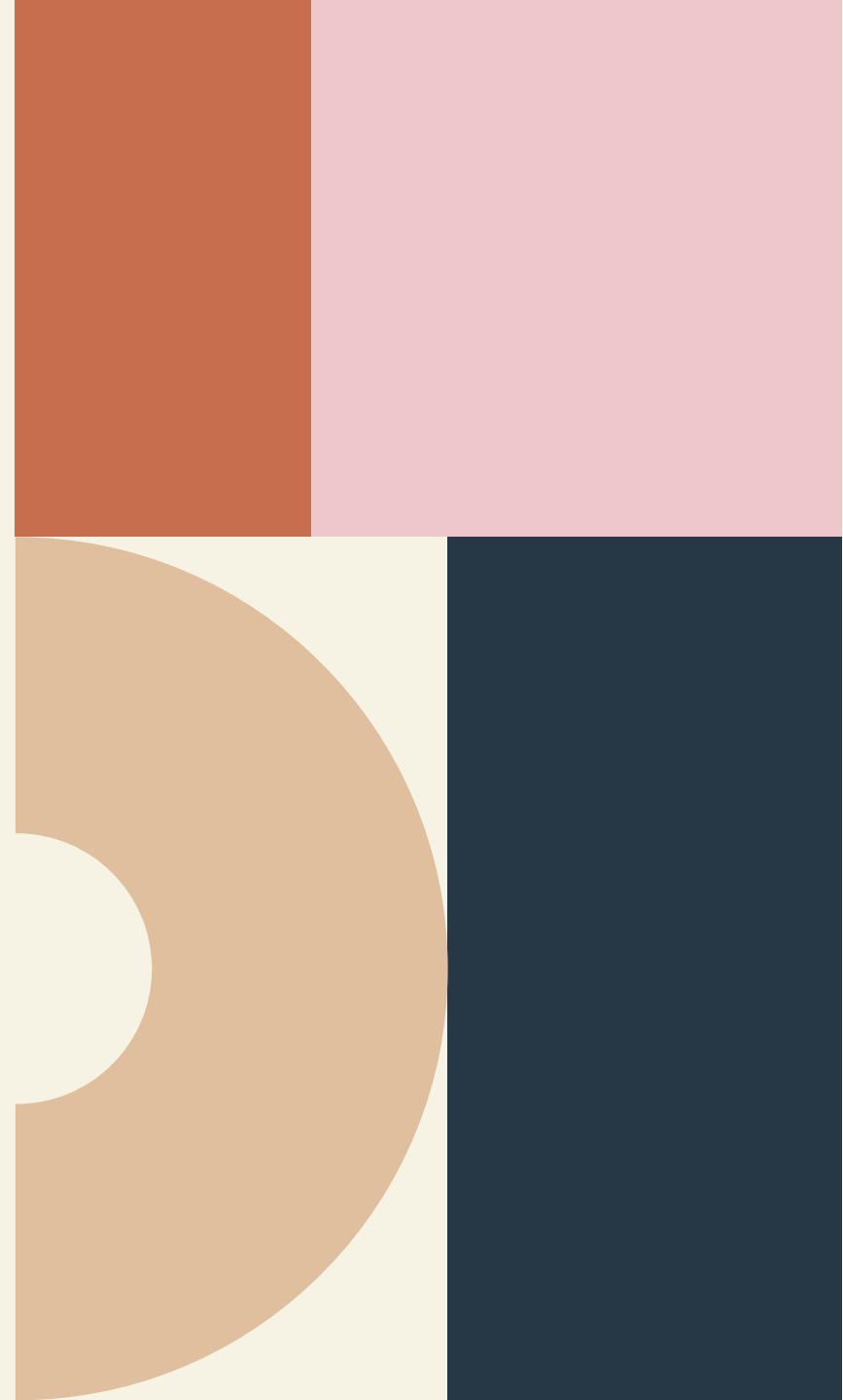
Kaavamääräys-koodistot

- Käytännössä kaavatietomalliin sisältyy kaksi keskeistä koodistoa, joita käytetään kaavamääräyksen sisällön ilmaisemiseen: Kaavamääräyslaji ja sitä täydentävä lisätiedonlaji-koodisto.
- Koodisto sisältää itsessään muutakin informaatiota kuin pelkän koodiarvon, sillä koodiston kokonaisuus muodostuu:
 - Koodiarvosta
 - Koodiarvon eri kielisistä nimistä (suomi, ruotsi, englanti)
 - Koodin kuvauksesta, joka selittää mihin koodia on ajateltu käytettävän
 - Koodiston hierarkisesta rakenteesta, joka kertoo, mikä on koodien välinen suhde (esim. asuinpientaloalueet ovat yhdenlaisia asuntoalueita)
 - Koodiston laajennuksista eli määrittelyhierarkioista, joiden avulla voidaan kertoa että tietyistä koodeista muodostuu ryhmä, johon liittyy sääntö, esimerkiksi mille koodeille voidaan antaa jokin tietty lisätieto tai minkä tyyppisissä kaavoissa niitä voidaan käyttää.

Koodistojen muutosehdotukset

- Kaavamääräyskokoelman konsulttityön yhteydessä koodistoista pyydettiin palautetta ota kantaa –kyselyllä. Kyselyyn saatiin runsaasti vastauksia, mutta valitettavan suuri osa vastaajista koki, että kysymykset oli esitetty tavalla, johon heidän oli vaikea ottaa kantaa.
- Koodistoja on konsulttityön päättymisen jälkeen kehitetty ympäristöministeriön virkatyönä ja koodistojen rinnalla on esitetty miten koodiarvoja käytettäisiin muodostettaessa tietomallimuotoisia kaavamääräyksiä (ns. kaavamääräyskokoelma), jotka vastaisivat hyvin pitkälti voimassa olevan merkintäasetuksen mukaisia merkintöjen selitteitä.
 - **Koodistoja on verrattu merkintäasetuksen mukaisiin merkintöjen selitteisiin ja poistettu turhina pidettyjä koodiarvoja, mikäli sama asia on saatu ilmaistua koodien yhdistelmänä sen sijaan, että sille olisi oma yksittäinen koodinsa.**
 - **Lisäksi koodistosta on poistettu sellaisia koodeja, joille ei löytynyt selkeää vastinetta merkintäoppaasta ja joita ei koettu tarpeellisiksi esittää koneluettavana tietona tai jotka olisivat mahdollisesti lisänneet turhia epäselvyyksiä kaavan ohjausvaikutuksen näkökulmasta.**

Kaavamääräys- kokoelma

Mikä on kansallinen kaavamääräyskokoelma?

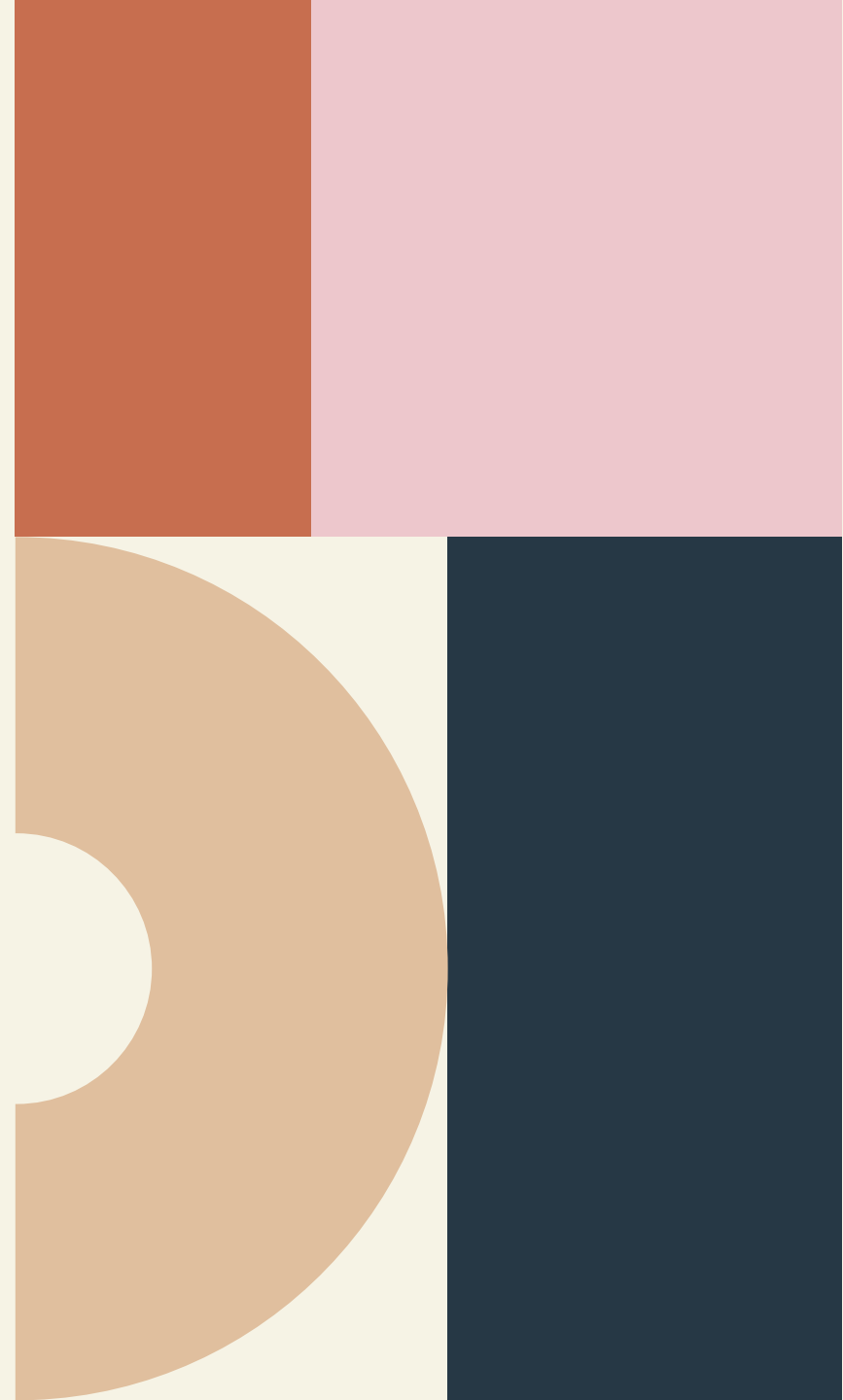
- Kaavamääräys on kaavaan sisältyvä oikeudellinen määräys, jolla ohjataan alueidenkäyttöä ja rakentamista.
- Laissa tarkoitetun kaavamääräyksen käsitteen ja kaavamääräyskoodistojen koneluettavien koodiarvojen välisen suhteen kirkastaminen on ollut ajoittain haastavaa kaavamääräyskokoelmatyön aikana.
- Koodiarvo ei ole yhtä kuin kaavamääräys, vaan koodiarvo on osa tietomallimuotoista kaavamääräystä.
 - Koodiarvon tehtävä on tehdä kaavamääräyksen tietosisällöstä koneluettavaa.
- Kaavamääräyskoodistojen rakenteeseen tehtyjen muutosten myötä koodistoista ei kenties ole enää luontevaa puhua kaavamääräyskokoelmana, sillä ne ovat ikään kuin tietomallimuotoisten kaavamääräysten yksittäisiä rakennuspalikoita.
- Sen sijaan **kaavamerkintäasetuksen merkintäoppaan korvaava liite** muodostaa kansallisen kehikon sille *miten kaavakohteet ja kaavamääräykset esitetään kaavakartalla, kaavamääräys-koodistojen koodeja tulisi yhdistellä tietyn esitystavan luomiseksi ja miten kaavamääräykset tulisi otsikoida*, kun laaditaan valtakunnallisesti yhteentoimivia tietomallimuotoisia kaavoja.
 - Tämä liite toimisi käytännössä ”kaavamääräyskokoelmana”, jonka pohjalta kaavoja laativat organisaatiot voivat tuottaa omat ”kaavamääräyskirjastonsa”.

Kaavamääräyskokoelma-liite

- Liitteestä kävisi ilmi vähintään **kaavakohteen**
 - geometria
 - ja visualisointi (ent. kaavamerkintä) sisältäen lyhenteen
- sekä siihen liitettävän **tietomallimuotoisen kaavamääräyksen vähimmäistietosisältö eli**
 - kaavamääräysryhmän otsikko (ent. merkinnän selite)
 - ja tietomallimuotoiseen kaavamääräykseen sisältyvät koodit eli kaavamääräysryhmään sisältyvät kaavamääräyslaji-koodit ja mahdolliset lisätiedonlaji-koodit.
- Lisäksi *mahdollisesti* määriteltäisiin
 - Tietyt arvot, jotka joillekin kaavamääräyksille tulee antaa
 - kaavakohteen visualisoinnissa käytettävien värien hex-koodit, tulisiko määritellä myös viivatyypit tai paksuuksia? Riittääkö kuva visualisoinnista?
 - säännöt värien käytölle: ”mikäli käytetään tiettyjä kaavamääräys- tai lisätiedon laji-koodeja tulee käyttää tiettyjä värejä ja täyttötyppejä” tms.

Alue	T/kem	Teollisuus- ja varastoalue, jolla on/ jolle saa sijoittaa merkittävän, vaarallisia kemikaaleja valmistavan tai varastoivan laitoksen.	Teollisuusalue	Pääkäyttötarkoitus; Vaarallisten kemikaalien valmistus ja varastointi sallittu
			Varastoalue	Pääkäyttötarkoitus; Vaarallisten kemikaalien valmistus ja varastointi sallittu
Alue	V	Virkistysalue.	Virkistysalue	Pääkäyttötarkoitus
Alue	R	Loma- ja matkailualue.	Vapaa-ajan asuin- ja matkailun alue	Pääkäyttötarkoitus
Alue	RA	Loma-asuntoalue.	Vapaa-ajan asuinrakennusten alue	Pääkäyttötarkoitus

Yhteenveto

Kaavatietomallin, koodistojen, hallintamallin ja asetusten suhde

- Tavoitteena on, että viiden vuoden siirtymäajan aikana kaavatietomalli ja siihen liittyvät koodistot saadaan kehitettyä sellaiselle tasolle, että ne ovat vakaita ja toimivia eivätkä edellyttäisi jatkuvia laajoja päivityksiä, vaan niitä voitaisiin päivittää sujuvasti hallintamallin mukaisesti.
- Koodistot tai tietomalli eivät suoraan tulisi ns. Katja-asetuksen liitteeksi.
- Koodistoja käyttämällä varmistettaisiin tietomallimuodossa laadittavan kaavatiedon yhteentoimivuuden minimitaso.
- Ajatuksena, että kaavamääräyskoodistoista laadittaisiin niiden keskeisimmät tiedot eli koodiarvot ja nimet sisältävät taulukot, jotka esitettäisiin asetuksen liitteinä.
 - Mikäli koodistoon lisätään koodeja, niitä muutetaan tai sieltä poistetaan koodeja, asetusta tulisi sen liitteen osalta päivittää.
 - Mikäli koodistoon tehtäisiin sen rakennetta koskevia muutoksia tai koodien kuvauksia korjataan, asetusta ei ole tarpeen muuttaa.
 - Kun tietomallia kehitetään siirtymäaikana, jokainen muutos tietomallin tasolla ei kuitenkaan aiheuttaisi muutosta asetukseen.
- Kaavatietomalliin liittyvä kehitystyö on jatkuvaa ja vaatii vielä käytännön testausta, joten oletettavaa on, että myös nyt säädettävä kaavamääräyskokoelma-liite tulee vaatimaan päivittämistä.

Asetusten valmistelun sidosryhmäyhteistyö

- Työpajojen etukäteismateriaalina julkaistaan Ota Kantaa –kysely, jonka liitteinä ovat
 - ehdotus koodistoihin tehtävistä muutoksista,
 - alustava luonnos kaavamääräyskokoelmasta sekä
 - alustava karkean tason kaavoittajille suunnattu ohjeistus mikä on kansallinen kaavatietomalli ja miten sitä on tarkoitus soveltaa sekä yleistajuinen ohjeistus kaavan laatimiseen liittyvistä säännöistä.
- Työpajoissa käydään läpi mm.
 - *koodistoihin ehdotettuja muutoksia,*
 - *kaavamääräyskokoelmaa*
 - *ja tunnistettuja haasteita, joihin liittyen soveltamissäännöt kaipaavat selkeytystä.*
- Visualisointiin liittyvät säännöt tarkennetaan, kun ollaan saatu sidosryhmätilaisuuksissa esitettyyn kaavamääräyskokoelmaan kentältä palautetta.
- Säännöt siitä miten kaavatietomallia sovelletaan eli laatusäännöt ja soveltamisprofiilit tarkentuvat sidosryhmätilaisuuksissa saatavan palautteen perusteella.
- Varsinaiset asetusluonnokset liitteineen tulevat lausuntokierrokselle loka-marraskuussa.